

13.1a Omyly pápežov a ich vplyv na učenie Cirkvi o neomylnosti pápežov – 1. časť

written by doc. Štefan Paločko | 5. novembra 2020

[doc. ThDr. Štefan Paločko, PhD.](#)

Súhrn: Keď bola na Prvom vatikánskom koncile vyhlásená dogma o pápežskej neomylnosti, vyvolalo to u mnohých nekatolíckych kresťanov vlnu značnej kritiky. Ba dokonca aj v Katolíckej cirkvi sa našla opozícia, ktorá mala tento článok viery problém prijať, čo napokon vyústilo do vzniku Starokatolíckej cirkvi. Kritici tejto dogmy sa pokúšali poukazovať na historické udalosti, ktoré podľa nich dokazujú omylnosť pápežov, a tak jasne vyvracajú dogmu Prvého vatikánskeho koncilu. Tento článok rozoberá spomínané historické okolnosti omylov pápežov a porovnáva ich s dogmou o pápežskej neomylnosti.

Kľúčové slová: Pápež. Neomylnosť. Omyly pápežov. Dogma.

1.1 Úvod

Na Prvom vatikánskom koncile bola vyhlásená dogma o pápežskej neomylnosti v tomto znení: „ My, verne zachovávajúc Tradíciu obdržanú od počiatku kresťanskej viery, na slávu nášho Boha Spasiteľa, na povznesenie katolíckeho náboženstva a na spásu kresťanských národov, so schválením posvätného koncilu učíme a definujeme ako Bohom zjavenú dogmu: Keď rímsky pontifik hovorí ex cathedra, to znamená keď v úlohe pastiera a učiteľa všetkých kresťanov so svojou najvyššou apoštolskou autoritou definuje učenie o viere alebo mravoch, ktorého sa má pridrižovať celá Cirkev, vtedy vďaka božskej asistencii, ktorá

mu bola prislúbená vo svätom Petrovi, vlastní tú neomylnosť, ktorou chcel mať vystrojenú svoju Cirkev božský Vykupiteľ pri definovaní učenia o viere alebo mravoch; a preto takéto definície rímskeho pontifika sú nezmeniteľné samy zo seba, a nie pre dohodu Cirkvi. Ak by sa však niekto opovážil protirečiť tejto našej definícii, čo nech Boh odvráti, nech je exkomunikovaný.“[\[1\]](#)

História kresťanstva však zaznamenáva, že nie všetky rozhodnutia pápežov boli správne a dnes ich ani katolícka Cirkev nepovažuje za bezchybné. Tieto mylné rozhodnutia sa predkladajú ako dôkazy proti neomylnosti pápežov.

Skôr, ako sa začneme zaoberať omylmi pápežov, treba pripomenúť, že katolícka Cirkev neučí, že pápeži sú neomylní v otázkach cirkevnej disciplíny, teda v otázkach riadenia Cirkvi. Ak niekedy pápež rozhodol o disciplinárnych otázkach spôsobom, ktorý sa neskôr ukázal ako nevhodný, nijako to neprotirečí jeho neomylnosti, keďže sa jeho rozhodnutie nevzťahovalo na oblasť, v ktorej je neomylný. Podobne ak sa vyjadrenia pápežov týkali prírodných alebo iných profánnych vied, nemožno očakávať, že budú v týchto oblastiach neomylní.[\[2\]](#)

V prípade, že vyjadrenia pápežov sa týkali viery alebo morálky, treba s istotou dokázať, že pápež vyhlásil tieto vety s úmyslom použiť svoju najvyššiu apoštolskú moc, aby prijatie týchto výrokov bolo záväzné pre celú Cirkev, teda jeho vyhlásenie musí byť „ex cathedra“ (porov. DS 3073 – 3074).

1.2 Prípád pápeža Viktora I.

Jedným z pápežov, ktorý je obvinený z vieroučného bludu, je Viktor I. († 199). Tento pápež mal byť naklonený k heréze montanizmu. Bol pripravený uznať montanistov za pravoverných kresťanov, no pod vplyvom heretika Praxeasa to napokon neurobil.[\[3\]](#)

Dôležitým faktom je však to, že neexistuje žiaden dokument ani historické svedectvo, ktoré by takýto sklon pápeža Viktora potvrdzovalo, okrem jediného zdroja, a tým je Tertuliánov spis *Adversus Praxaeum*. Vtedy bol Tertulián už sedem rokov montanistom, a tak možno očakávať, že sa pokúšal zdôvodniť svoj blud aj odvolaním sa na pápeža. Viktor I. bol už vtedy 15 rokov mŕtvy, takže sa nemohol proti takémuto tvrdeniu brániť.[\[4\]](#) Aj keby sme pripustili, že pápež Viktor mohol uvažovať nad potvrdením učenia montanistov, určujúce nie je to, čo chcel urobiť, ale to, čo s použitím svojej najvyššej autority skutočne aj urobil. Je zjavné, že k potvrdeniu učenia montanistov Viktorom I. reálne nedošlo.

Tieto okolnosti, ako aj neprítomnosť usvedčenia pápeža z uvedeného bludu v iných spisoch, naznačujú, že šlo len o pokus heretika podložiť svoju herézu autoritou pápeža. To zároveň svedčí o tom, akú veľkú hodnotu malo oddávna potvrdenie pápeža vo vieroučných sporoch.

1.3 Prípád pápeža Liberia

Ďalším pápežom, ktorý by mal dokazovať omylnosť rímskych biskupov, je Liberius († 366). Tento pápež sa dostal do vyhnanstva kvôli tomu, že podporoval vyznanie viery zostavené Prvým nicejským snemom a odmietol súhlasiť s požiadavkou cisára Konštantia, podľa ktorej mal byť zavrhnutý Atanáž, alexandrijský patriarcha, verný zástanca tohto snemu.[\[5\]](#) Podľa svedectva Atanáža však pápež toto vyhnanstvo nezniesol dokonca.[\[6\]](#) Z toho vyplýva, že pápež v záujme svojej záchrany mohol súhlasiť s niečím, čo od neho cisár požadoval. Niektorí historici usudzujú, že pápež získal naspäť svoju slobodu tým, že podpísal takzvanú tretiu sirmijskú formulu.[\[7\]](#) Historici vylučujú podpis prvých dvoch formúl. Pripadá do úvahy jedine podpis tretej.[\[8\]](#) Táto formula znie takto:

„Veríme v jedného, jediného a pravdivého Boha, Otca všemohúceho, stvoriteľa a správcu všetkých vecí. I v jedného Jednorodného Syna Božieho, ktorý pred všetkými vekmi i pred

akýmkoľvek počiatkom, i pred všetkým časom, ktorý si možno predstaviť, i pred akoukoľvek myšlienkou zachytenou rozumom, bol zrodený bez cudzieho vplyvu z Boha. Skrze neho boli utvorené aj veky a všetko sa stalo. On bol zrodený z Otca ako jediný Syn, ako jediný z jedného, Boh z Boha, podľa Písma podobný Otcovi, ktorý ho zrodil; jeho zrodenie nikto nemôže pochopiť, iba Otec, ktorý ho zrodil.“[\[9\]](#)

Je zrejmé, že táto tretia sirmijská formula neobsahuje žiadny vieroučný blud, takže v tomto prípade hovoriť o omyle pápeža je nezmysel.

Zároveň si treba uvedomiť, že nie každý pápežov podpis pod akúkoľvek vetu je hneď učením „ex cathedra“. Len ťažko si možno predstaviť, že by starý pápež, na ktorého dolieha utrpenie vyhnanstva, mal v úmysle svojou najvyššou apoštolskou mocou zaviazať celú Cirkev k prijatiu vety, ktorú sám pod nátlakom podpísal.

Napokon tiež treba pripomenúť, že samotný Liberiov podpis sirmijskej formuly je historicky nedokázaný. Záznamy o tejto udalosti si navzájom odporujú a naznačujú, že sa jednalo zrejme len o pokus ariánov sfaľovať Liberiove postoje voči ich heréze, aby tak dosiahli uznanie svojho učenia ostatnými kresťanmi v Cirkvi.[\[10\]](#)

1.4 Prípád pápeža Vigilia

Ďalším pápežom, ktorý tvorí zoznam údajne omylných pápežov, je Vigilius († 555). Tento pápež spočiatku vydal judicatum, v ktorom odsúdil spisy Teodora z Mopsvestie, spisy Teodoreta Cyrského a list kňaza Ibas, no potom toto judicatum odvolal. O tri roky pápež vydal Constitutum, v ktorom odsúdil 60 viet Teodora z Mopsvestie, no ostatné spisy odsúdiť nechcel, a napokon vydal druhé Constitutum, v ktorom odsúdil všetky spisy tak, ako v pôvodnom judicatum a uznal závery Druhého konštantinopolského snemu, ktorý tiež tieto spisy odsúdil.[\[11\]](#)

Zdá sa, že toto prechádzanie od jedného stanoviska k druhému odporuje učeniu o neomylnosti pápeža.[\[12\]](#)

Historické okolnosti tejto udalosti však ukazujú, že nešlo o žiadny vieroučný blud. Odsúdenie spisov, ktoré pápež podal v judicatum, bolo vieroučne správne. Problémom bolo to, že tieto spisy boli na Západe neznáme. Známi boli len autori týchto spisov ako tvrdí odporcovia monofyzitizmu. Keďže monofyzitizmus bol odsúdený na Chalcedonskom koncile, odsúdenie odporcov monofyzitizmu bolo na Západe vnímané ako odsúdenie Chalcedonského snemu.[\[13\]](#) Pápež nechcel, aby jeho judicatum bolo chápané ako útok na Chalcedonský snem, a preto ho odvolal. Nešlo teda o vieroučný omyl, ale o určité pastoračné riešenie, ako zabezpečiť pokoj v Cirkvi. Keď však samotný snem v Konštantinopole oficiálne vyhlásil odsúdenie spomínaných spisov, pápež odsúdil najprv 60 viet Teodora z Mopsvestie pričom ďalších dvoch autorov sa dotýkať nechcel, aby to nebolo chápané ako útok na závery Chalcedonského koncilu,[\[14\]](#) no napokon pod nátlakom cisára rozhodol sa podpísať pravdivé závery Druhého konštantinopolského koncilu[\[15\]](#) navzdory nepokojom, ktoré to v Západnej cirkvi vyvolalo.[\[16\]](#)

Možno teda uzavrieť, že pápež neodmietal pravdivé stanovisko z vieroučného hľadiska, ale skôr z akéhosi pastoračného. Vyhlásenie odsúdenia spisov troch spomínaných autorov si totiž vyžadovalo aj určité vysvetlenie, aby nebolo nesprávne chápané. Byzantský cisár nebol ochotný takto pastoračne pôsobiť. Jeho snahou bolo čo najskôr za každú cenu vyhlásiť odsúdenie týchto spisov, lebo sa mylne nazdával, že si tým nakloní monofyzitov v krajine.[\[17\]](#) Násilné, urýchlené a nevysvetlené vyhlásenie Druhého konštantinopolského snemu, ktoré napokon pápež Vigilius podpísal, malo za následok, že Západu trvalo 150 rokov, kým porozumel vieroučnej bezúhonnosti tohto snemu.[\[18\]](#)

Článok bol publikovaný v: Omyly pápežov a ich vplyv na učenie Cirkvi o neomylnosti pápežov (I) [elektronický dokument],

Collectanea lectionum theologicarum XI [elektronický dokument]
: : 2, Užhorod : Patent, 2020, s. 66-73, ISBN:
978-617-589-194-0.

Zoznam bibliografických odkazov

ALEŠ, P.: *Kresťanská cirkev v období všeobecných snemov, Cirkevné dejiny II.*, Prešov : Pravoslávna bohoslovecká fakulta UPJŠ v Prešove, 1996.

BARON, A. – PIETRAS, H.: *Dokumenty soborów powszechnych, tom III*, Kraków : Wydawnictwo WAM, Księża Jezuici, 2003.

KIŠIDAY, F.A.: *Základná bohoveda I. a II.*, Košice : 1992.

Na czym polegał błąd papieża Honoriusza, in :
<http://www.mateusz.pl/wdrodze/nr318/318-15-js.htm>

NOWODWORSKI, M.: *Papież Liberiusz*, in :
http://www.ultramontes.pl/liberiusz_papiez.htm (17.1.2007).

PASTOR AETERNUS, dogmatická konštitúcia Prvého vatikánskeho koncilu o Kristovej Cirkvi. In : BARON, A. – PIETRAS, H.: *Dokumenty soborów powszechnych, tom IV*, Kraków : Wydawnictwo WAM, Księża Jezuici, 2005, (DS 3073 – 3074).

POSPÍŠIL, C.V.: *Ježíš z Nazareta, Pán a Spasitel*, Kostelní Vydří : Krystal OP, Karmelitánské nakladatelství, 2006.

SALIJ, J.: *Na czym polegał błąd papieża Honoriusza*. In :
<http://www.mateusz.pl/wdrodze/nr318/318-15-js.htm> (15.1.2007).

ŠPIRKO, J.: *Cirkevné dejiny I.*, Turčianský Svätý Martin : Neografia, úč. spol., 1943.

[1] PASTOR AETERNUS 36-37, dogmatická konštitúcia Prvého vatikánskeho koncilu o Kristovej Cirkvi. In : BARON, A. – PIETRAS, H.: *Dokumenty soborów powszechnych, tom IV*, Kraków : Wydawnictwo WAM, Księża Jezuici, 2005, s. 924 – 926, (DS 3073

– 3074).

[2] Na tomto mieste stojí za zmienku veľmi povrchná kritika neomylnosti pápeža Urbana VIII. († 1644), za ktorého bol súdený Galileo kvôli obhajobe heliocentrického systému. Nie len že sa nejednalo o vieroučný problém (šlo o problém prírodovedný), ale samotný súd nevedol pápež, ale kongregácia indexu. Porov. KIŠIDAY, F.A.: *Základná bohoveda I. a II.*, Košice : 1992, s. 246.

[3] Porov. Na czym polegał błąd papieża Honoriusza. In : <http://www.mateusz.pl/wdrodze/nr318/318-15-js.htm> (15.1.2007).

[4] Porov. Na czym polegał błąd papieża Honoriusza. In : <http://www.mateusz.pl/wdrodze/nr318/318-15-js.htm> (15.1.2007).

[5] Porov. ŠPIRKO, J.: *Cirkevné dejiny I.*, Turčianský Svätý Martin : Neografia, úč. spol., 1943, s. 114.

[6] Porov. Na czym polegał błąd papieża Honoriusza. In : <http://www.mateusz.pl/wdrodze/nr318/318-15-js.htm> (15.1.2007). Niektorí historici dokazujú, že toto Atanázovo tvrdenie je len falošným dodatkom ariánov do jeho spisov Apologia proti ariánom a Ariánska história. Porov. NOWODWORSKI, M.: *Papież Liberiusz*. In : http://www.ultramontes.pl/liberiusz_papiez.htm(17.1.2007).

[7] Sirmijské formuly zostavili ariáni, aby tak nahradili nicejské vyznanie viery Áriovou vieroukou. Porov. ALEŠ, P.: *Kresťanská cirkev v období všeobecných snemov, Cirkevné dejiny II.*, Prešov : Pravoslávna bohoslovecká fakulta UPJŠ v Prešove, 1996, s. 63.

[8] Porov. ŠPIRKO, J.: *Cirkevné dejiny I.*, Turčianský Svätý Martin : Neografia, úč. spol., 1943, s. 114.

[9] Na czym polegał błąd papieża Honoriusza. In : <http://www.mateusz.pl/wdrodze/nr318/318-15-js.htm> (15.1.2007).

[10] Porov. NOWODWORSKI, M.: *Papież Liberiusz*. In :

http://www.ultramontes.pl/liberiusz_papiez.htm (17.1.2007).

[11] Porov. ŠPIRKO, J.: *Cirkevné dejiny I.*, Turčianský Svätý Martin : Neografia, úč. spol., 1943, s. 130 – 131.

[12] Porov. ALEŠ, P.: *Kresťanská cirkev v období všeobecných snemov, Cirkevné dejiny II.*, Prešov : Pravolávna bohoslovecká fakulta UPJŠ v Prešove, 1996, s. 162.

[13] Porov. ALEŠ, P.: *Kresťanská cirkev v období všeobecných snemov, Cirkevné dejiny II.*, Prešov : Pravolávna bohoslovecká fakulta UPJŠ v Prešove, 1996, s. 160.

[14] Porov. ALEŠ, P.: *Kresťanská cirkev v období všeobecných snemov, Cirkevné dejiny II.*, Prešov : Pravolávna bohoslovecká fakulta UPJŠ v Prešove, 1996, s. 161.

[15] Porov. POSPÍŠIL, C.V.: *Ježíš z Nazareta, Pán a Spasiteľ*, Kostelní Vydří : Krystal OP, Karmelitánské nakladatelství, 2006, s. 161.

[16] Porov. ŠPIRKO, J.: *Cirkevné dejiny I.*, Turčianský Svätý Martin : Neografia, úč. spol., 1943, s. 130 – 131.

[17] Porov. POSPÍŠIL, C.V.: *Ježíš z Nazareta, Pán a Spasiteľ*, Kostelní Vydří : Krystal OP, Karmelitánské nakladatelství, 2006, s. 161.

[18] Porov. ŠPIRKO, J.: *Cirkevné dejiny I.*, Turčianský Svätý Martin : Neografia, úč. spol., 1943, s. 131.